

Львівський державний університет  
внутрішніх справ

# Теорія держави і права

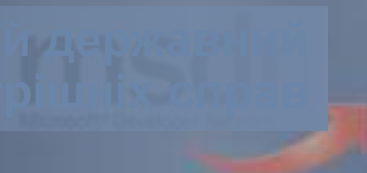
*(мультимедійний курс лекцій)*

Львівський державний  
університет внутрішніх справ



# Тема 15

## Реалізація норм права



# **ПЛАН**

- 1. Поняття реалізації норм права та її форми**
- 2. Основні стадії процесу застосування норм права**
- 3. Прогалини в праві та засоби їх подолання**

## ***Рекомендована література :***

1. Конституція України. Із змінами, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року N 2222-IV, від 1 лютого 2011 року N 2952-VI, від 19 вересня 2013 року N 586-VII, від 21 лютого 2014 року N 742-VII.-К.: Право, 2014р.-32с.
2. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави та права. — Київ, 2006.— С. 282-306.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.

**1.**

# **ПОНЯТТЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА ТА ЇЇ ФОРМИ**

**Реалізація норм права** - це різноманітний процес практичного здійснення правових вимог у діяльності тих чи інших суб'єктів

## Форми реалізації норм права

додержання

використання

виконання

застосування

**Додержання норм права** — це форма реалізації норм права, за якої суб'єкт не вчиняє дій, заборонених приписами права

**Виконання норм права** — це форма їх реалізації, за якої суб'єкт виконує дії, до вчинення яких його зобов'язують приписи норми права

**Використання норм права** - це форма реалізації норм права, за якої суб'єкт використовує права, надані йому відповідно до приписів правових норм, що знаходить свій вираз у здійсненні тими чи іншими суб'єктами повноважень, наданих їм нормами права

## Ознаки застосування норм права:

державно-владний характер

результати є обов'язковими для всіх адресатів

здійснюється лише відповідними державними органами

громадяни не можуть бути суб'єктами застосування норм права

активний творчий характер

чітко визначена норма права процедура

завершується виданням правозастосовчого акта



**Застосування норм права** – це спрямована на реалізацію норм права і здійснювана у спеціально встановлених формах державно-владна, творчо-організуюча діяльність державних органів і уповноважених державою інших суб'єктів з метою вирішення конкретної справи шляхом видання індивідуальних правових приписів (правозастосовчих актів)

## Випадки реалізації норм права:

правові відносини можуть виникнути, змінитися або припинитися лише на підставі рішення компетентного органу

необхідно перевіряти і засвідчувати законність правовідносин спеціальним рішенням компетентного органу

потрібне офіційне потвердження наявності чи відсутності юридичних фактів

виникає спір, що має юридичне значення, а сторони самі не можуть дійти узгодженого рішення

необхідно вдаватися до засобів державного примусу

*В процесі застосування норм права уповноважений суб'єкт вирішує два завдання:*

1. організацію належного виконання приписів норм права (їх позитивного виконання);
2. забезпечення відповідної реакції з боку держави на порушення або неналежне виконання норм права.

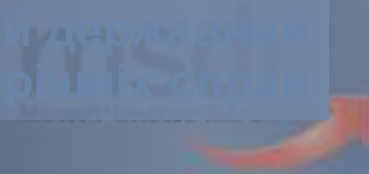
*Умови ефективності застосування норм права:*

1. буде законним
2. буде обгрунтованим

**2.**

# **ОСНОВНІ СТАДІЇ ПРОЦЕСУ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ПРАВА**

Львівський державний  
університет внутрішніх справ



## ПЕРША СТАДІЯ

встановлення та аналіз фактичних обставин справи або ситуації, що потребує врегулювання чи вирішення

### Підлягають встановленню:

фактичні обставини, з якими норми права пов'язують виникнення юридичних наслідків

суб'єкти, причетні до розгляду відповідної справи

обставини, що спонукали суб'єктів до певної поведінки

## ДРУГА СТАДІЯ

вибір та встановлення автентичності тексту норми права, що регулює даний випадок

**Юридична (правова) кваліфікація** — це встановлення тотожності (подібності) ознак конкретної поведінки суб'єктів ознакам поведінки, які зафіксовані у нормі права

### Обрана для застосування норма права:

має бути чинною на момент, коли стався випадок

має бути чинною на момент розгляду конкретної справи

має мати юридичну силу на території

має поширюватися на суб'єктів, пов'язаних з цією справою

текст норми має бути автентичним (повністю відповідним) її офіційно встановленому змісту

# ТРЕТЯ СТАДІЯ

## тлумачення норм права

**Тлумачення норм права** – це діяльність суб'єктів щодо усвідомлення і роз'яснення дійсного змісту правових норм.

**Усвідомлення** — це внутрішній розумовий процес, що не виходить за межі свідомості самого інтерпретатора.

**Роз'яснення** – це викладення сенсу і змісту державної волі.

## Причини тлумачення норм права:

невідповідність  
юридичних норм  
фактичним умовам  
життя

норми часом містять  
спеціальні поняття, які  
можуть мати  
багатозначний зміст

у нормах права викорис-  
товуються оцінні поняття

нечіткість, недбалість, недогляд  
правотворчих органів

необхідність тлумачення норм права іноді впливає із  
змісту самого нормативного акта

# ВИДИ ТЛУМАЧЕННЯ

## Офіційне

нормативне

автентичне

легальне

казуальне

судове

адміністративне

## Неофіційне

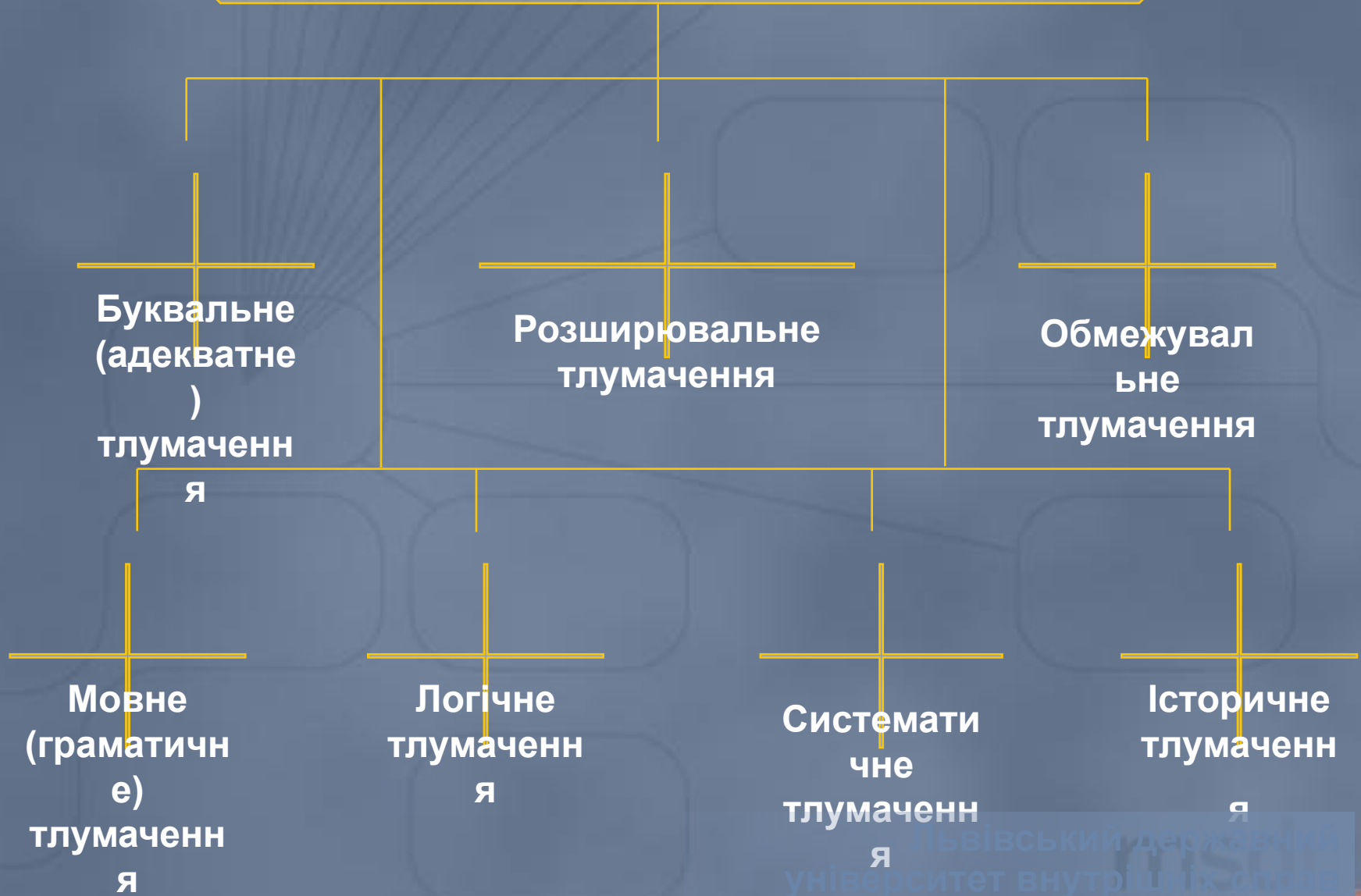
доктринальне

компетентне

повсякденне



# СПОСОБИ ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА

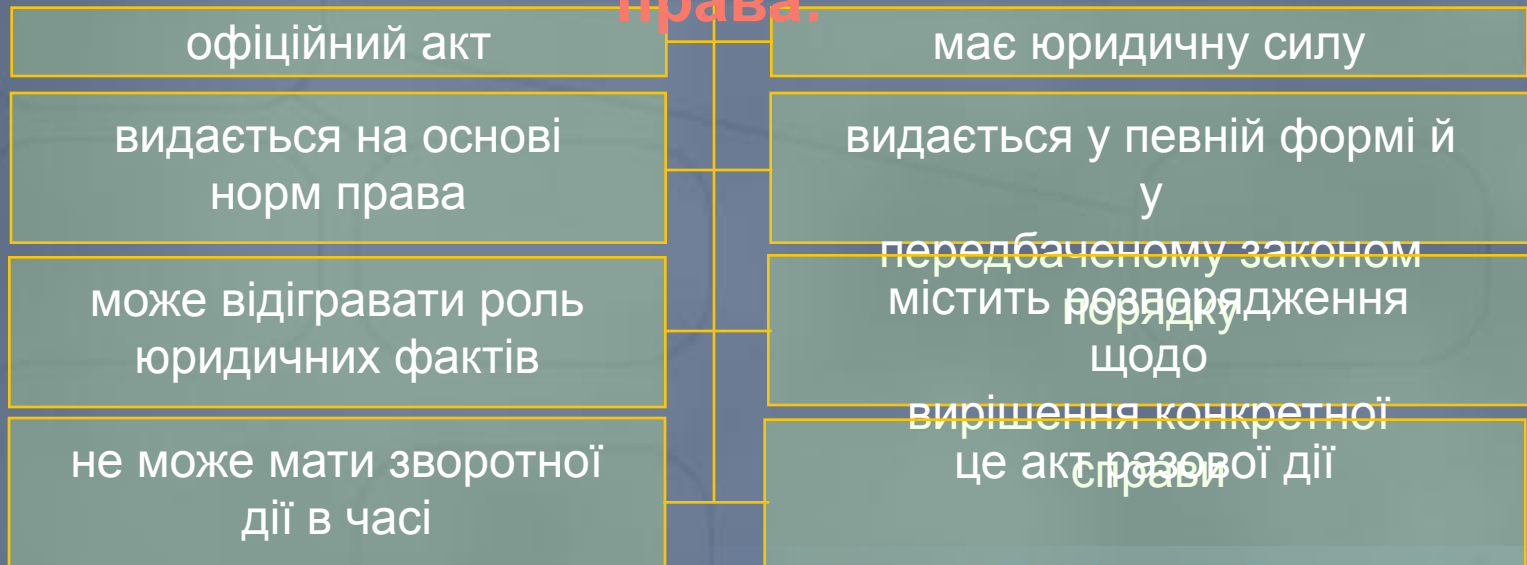


## ЧЕТВЕРТА СТАДІЯ

прийняття рішення по справі, яке знаходить своє закріплення у виданні правозастосовчого акта

**Акт застосування правових норм** — це формально обов'язкове волевиявлення компетентних державних органів, посадових осіб, яке підтверджує, встановлює, змінює або припиняє юридичні права и обов'язки персоніфікованих суб'єктів у конкретній життєвій ситуації

### Ознаки акту застосування норм права:



**Правозастосувальні акти містять  
чотири елементи:**

**вступна  
частина**

**констатую  
ча  
(описова)  
частина**

**мотивуваль  
на частина**

**резолютив  
на частина**

## П'ЯТА СТАДІЯ

заклучна, на якій здійснюються фактичні дії, завдяки чому норма права, її настанови впроваджуються у життя



**3.**

***ПРОГАЛИНИ  
В ПРАВІ  
ТА ЗАСОБИ  
ЇХ ПОДОЛАННЯ***

Львівський державний  
університет внутрішніх справ



**Прогалини в праві** – це відсутність норм права (або їхніх частин), що регулюють конкретні суспільні відносини у тому разі, якщо вони підлягають сфері правового регулювання

**Аналогія закону** – це застосування для врегулювання відносин закону, що регулює аналогічні (близькі за змістом) відносини

**Аналогія права** – це вирішення конкретної справи на основі загальних ідей і принципів права у випадках, коли суспільні відносини прямо не врегульовані ніякими чинними нормами права, а норми, що регулюють схожі відносини, відсутні

# ЗАВДАННЯ НА САМОСТІЙНУ РОБОТУ:

1. Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави та права. — Київ, 2006.— С. 282-306.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.



© *Шишко В.В., 2011.*

Львівський державний  
університет внутрішніх справ